

ВКСИ СЪДЕБЕН СЪВЕТ	
регистрационен индекс	Дата
BCC - ВКНЗ	03-06-2022

Български институт за правни инициативи
Ул. Г.С. Раковски 132А, ет. 3, София 1000
България
Тел. +359 2 980 80 84
www.bili-bg.org
office@bili-bg.org

Изм. №: ИПСН- 234/030622

ДО

СЪДИЙСКА КОЛЕГИЯ НА

ВИСШИЯ СЪДЕБЕН СЪВЕТ

ВЪПРОСИ

Към кандидатите за членове на Съдийската колегия на ВСС от квотата на съдиите – Антоанета Василева Аргирова, Атанас Стоилов Атанасов, Васил Маринов Петков, Владимир Григоров Вълков, Даниела Божидамова Александрова, Дора Димитрова Михайлова, Иван Георгиев Калибацев, Йордан Минков Дамаскинов, Красимир Димитров Лесенски, Любомир Симеонов Нинов, Мария Кирилова Терзийска, Миглена Тенева Тянкова, Младен Петров Димитров, Татяна Борисова Жилова, Явор Иванов Колев на основание чл. 19, ал. 1 от Правилата за провеждане на избори на членове на Висшия съдебен съвет от съдиите, прокурорите и следователите (Приети с решение на пленума на Висшия съдебен съвет по протокол № 7/17.02.2022 г.):

ВЪПРОСИ КЪМ ВСИЧКИ КАНДИДАТИ:

1. На какво, според Вас, мислите, че се дължи фактът, че сред номинираните кандидати за членове на СК на ВСС няма съдии от ВКС и ВАС?
2. Една от изключително значимите функции на Съдийска колегия е избирането на административни ръководители. Понастоящем единствените критерии при провеждане на тези процедури, към които членовете на колегията са изрично задължени да се

придържат, се съдържат в разпоредбите на чл. 194б от ЗСВ във връзка с чл. 59, ал. 1 от Наредба № 1 от 9 февруари 2017 г. за конкурсите за магистрати и за избор на ~~административни ръководители в органите на съдебната власт и са – професионална~~ подготовка, управленска компетентност и нравствени качества. Смятате ли, че ВСС трябва да приеме допълнителни и по-подробни критерии, по които да се преценяват кандидатите в тези процедури?

3. Настоящият състав на ВСС стана известен с противоречивата си практика по отношение на избора на магистрати на лидерските позиции в системата, което може да се тълкува дори и като уронване престижа, доверието и авторитета на съдебната власт от самия ВСС. Споделяте ли това мнение? Вие лично какво бихте предприели, за да започнете да градите усещане сред съдиите, а и сред обществеността, че само най-почетените и компетентни Ваши колеги ще бъдат избирани да управляват отделните органи на съдебната система?
4. Какво е Вашето мнение за възможността да бъдат отзовавани избрани за членове на ВСС от Общите събрания на съдии, прокурори и следователи?
5. В обществото трайно битува мнението, че работата на ВСС е непрозрачна въпреки публичността на заседанията на отделните колегии и на пленума. Какво според Вас е довело до това мнение и с какви мерки то може да бъде коригирано?
6. Ако в момента сте член на ВСС, какво би било Вашето гласуване по основанията за освобождаване от длъжност на главния прокурор, представени от министрите Йорданова и Стоилов, които са публично достъпни?
7. Какво е мнението Ви за създаването на критерий, според който влизането в системата на съдебната власт да бъде обусловено от натрупан преди това юридически опит/практика – примерно 5 години?
8. Считате ли, че към настоящия момент има необходимост от конституционни изменения в частта за съдебната власт?
9. Една от широко дискутираните теми в съдийските среди е тази за възнагражденията и начина на определянето им. Какво е Вашето мнение по въпроса - смятате ли, че разликата във възнагражденията между инстанциите е прекомерна? Необходимо ли е законово закрепване на критериите за определяне на възнагражденията на всички нива в системата, а не само на т.нар. „трима големи“
10. По какъв начин елементи от концепцията за общностния съд могат да бъдат въведени в българската правосъдна система, според Вас?

ВЪПРОСИ КЪМ СЪДИЯ АНТОАНЕТА ВАСИЛЕВА АРГИРОВА:

11. В концепцията си, на стр. 11 посочвате, че промяната на съдебната карта изисква цялостно изменение на административно-териториалното устройство на страната.

Все пак, ако такова не бъде направено, как би трябвало да изглежда промяната на съдебната карта при настоящето административно-териториалното устройство?

12. В концепцията си посочвате, че е необходима ревизия на дейността на предходните два състава на ВСС, чиято цел е да *„... изясни причините за пропуските в работата и да се предприемат действия по отстраняване на зависимостите в работата, провокирани от професионалното ръководство на прокуратурата“*. По каква методология смятате, че може да се извърши тази ревизия и какви резултати очаквате от нея? Може ли да посочите факти в подкрепа на залегналото в цитата твърдение за зависимости на членове на ВСС от ръководството на прокуратурата? Кой следва да извърши една такава ревизия?

ВЪПРОСИ КЪМ СЪДИЯ АТАНАС СТОИЛОВ АТАНАСОВ:

13. В концепцията си обръщате значително внимание на възникналите около командироването проблеми, като предлагате и потенциални нормативни решения, които обаче биха могли да бъдат реализирани единствено от законодателя, поради което и Вие смятате, че ВСС трябва да участва активно в този дебат. Как виждате участието на гражданския сектор в дебата за командироването и бихте ли си сътрудничили с неправителствени организации, които работят в правосъдната сфера, за постигане на необходимите законови изменения на ЗСВ?
14. Когато обсъждате електронното правосъдие и съдебната карта, наблягате на необходимостта от изготвяне на анализи и провеждане на работни групи за събиране на мнения от заинтересованите от предстоящите промени страни. Смятате ли, че настоящият състав на СК на ВСС и ВСС като цяло е вземал решенията си по такива въпроси, стъпвайки на достатъчно пълен и професионален анализ, или точно обратното – в отсъствието на такъв?
15. Колко време приблизително би отнела промяната на съдебната карта, според Вас?

ВЪПРОСИ КЪМ СЪДИЯ ВАСИЛ МАРИНОВ ПЕТКОВ:

16. На стр. 7 от концепцията си заявявате, че смятате, че ВСС може *„... при единомислие да опита да инициира законодателни действия за осъвременяване на материалните закони и изчистване на процеса от никому ненужния формализъм“*. След като законът не дава право на законодателна инициатива на ВСС, не смятате ли, че един такъв опит за инициирането им, би могъл да се тълкува

като противоречащ на принципа за разделение на властите от страна на кадровия орган на съдебната власт?

17. На стр. 4 от концепцията си казвате, че за премиите освен натовареността за съответното ниво, е необходимо да се изчислява и индивидуален корекционен коефициент, който да отразява съотношението между натовареността му и средната натовареност за съответното ниво. Натовареността на съдиите се намалява по конкретни причини – поемане на административни задължения и др. Обсъждали ли сте тази идея с Ваши колеги? Как се възприема?

ВЪПРОСИ КЪМ СЪДИЯ ВЛАДИМИР ГРИГОРОВ ВЪЛКОВ:

18. В концепцията си казвате, че смятате за грешка възстановените помощни атестационни комисии (ПАК). В аргументите Ви има смисъл, но не смятате ли, че ПАК могат да дадат допълнителна информация относно атестирания съдия, която може да е убягнала или да не е достъпна за КАК. Както и сам казвате, не е възможно да се постигне унификация. По отношение на атестирането тя дори не следва да се постига и в тази връзка е и ролята на ПАК-те.
19. В частта за натовареност от Вашата концепция говорите за *„Периодична преоценка за адекватността на определените времеви стойности на процесуални действия, чиято меродавност обединява мнозинството съдии.“* Как си представяте технологията на една такава оценка – от ВСС ли да се прави, на какъв период от време, какви да са критериите за определяне на времевите стойности конкретните процесуални действия?
20. В края на концепцията си говорите за повишаване на правосъзнанието. В момента гражданското образование е задължително само за учениците, които завършват средното си образование /последните класове/. Смятате ли, че то трябва да стане задължителен предмет и за учениците от основните и средните класове?

ВЪПРОСИ КЪМ ДАНИЕЛА БОЖИДАРОВА АЛЕКСАНДРОВА:

21. На стр. 11 от концепцията си казвате, че за предотвратяване на струпването на голям брой дела в най-големите съдилища се изискват законови промени. Можете ли да конкретизирате какви са необходимите нормативни изменения, за които говорите?
22. На стр. 12-13 отбелязвате, че е необходимо да се вземат мерки за оптимизирането на съдебната администрация и посочвате като такава обучението за повишаване на квалификацията на съдебните служители. Какви други мерки би могъл да предприеме следващия ВСС за оптимизиране на съдебната администрация?

ВЪПРОСИ КЪМ ДОРА ДИМИТРОВА МИХАЙЛОВА:

23. В частта, в която засягате темата за промяната на съдебната карта, обръщате внимание на значението на районните съдилища за малките населени места и общностите им, като отбелязвате, че дебатът не може да остане строго професионален, а трябва да включва и обсъждане на социалните ефекти за гражданите от реформата. Според Вас, при реформирането на съдебната карта, какъв е балансът, който трябва да се търси, между интересите на съдебната система, която се стреми към оптимизация, и тези на гражданите, които се нуждаят от достъпно правосъдие?
24. Отбелязвате, че част от усилията за поддържане на среда, в която съдиите правораздават независимо, се свежда до способността да бъдат идентифицирани рисковете от влияние. Как оценявате предприетите мерки от настоящия ВСС за борба срещу корупцията в съдебната система и, според Вас, трябва ли следващият състав на ВСС да изработи и въведе методики за идентифициране и превенция на опитите за оказване на влияние върху магистратите?

ВЪПРОСИ КЪМ ИВАН ГЕОРГИЕВ КАЛИБАЦЕВ:

25. В концепцията си говорите за „нова виртуална среда“, която сте изградили. Какво представлява и как функционира?
26. Как си представяте възстановяването на доверието на магистратите във ВСС? Може ли да дадете пример за конкретни действия, мерки?
27. Предлагате провеждане на конкурси по райони - това няма ли да блокира/ограничи мобилността на магистратите от една страна и от друга, да доведе до „затварянето“ на конкурсите само за определен район?
28. В концепцията си казвате, че трябва да се направи анализ с цел приемане на норми за натовареност и на съдебните служители. Какви според Вас трябва да са водещите критерии при определяне на тези норми – времето, определените действия, които съдебните служители извършват, инстанцията, в която работят или нещо друго?

ВЪПРОСИ КЪМ СЪДИЯ ЙОРДАН МИНКОВ ДАМАСКИНОВ:

29. На стр. 8 от концепцията си казвате, че няма пречка да се командироваат съдии не за определен срок, а за определен брой дела. По какъв начин смятате и въз основа на какви критерии трябва да бъде определян този брой дела?

30. На стр. 10 заявявате, че за следващия ВСС остава да анализира заключенията на ЕСПЧ по делото на съдия Мирослава Тодорова и да набележи мерки за недопускането в бъдеще на подобни случаи на *„откровено паралегални дисциплинарни производства“*. Какво е мнението Ви като съдия на този етап (т.е. преди изготвянето на проучване) какви са подходящите мерки за изменение на процедурите за дисциплинарни производства срещу магистрати, които биха превантирали използването им за натиск срещу магистрати?
31. В концепцията си говорите за възнагражденията на магистратите и бюджета на съдебната власт. Маркирате редица проблемни елементи. Смятате ли, че реалното въвеждане на програмно бюджетиране в съдебната власт би било решение на проблемите и би повишило увереността на Министерството на финансите и на народните представители в обосноваването на поисканите в повече средства за съдебната система?

ВЪПРОСИ КЪМ СЪДИЯ КРАСИМИР ДИМИТРОВ ЛЕСЕНСКИ:

32. На стр. 5 заявявате, че ВСС трябва да въведе високи етични стандарти за провеждането на диалога по време на заседанията си. Според Вас трябва ли ВСС да приеме нещо като собствен Етичен кодекс, в който да има предвидени включително и някакви санкции ако се стигне до нарушаване на тези стандарти?
33. Обръщате внимание и на зачитане волята/решенията на ОС на съдиите. Смятате ли, че в ЗСВ трябва да се направят изменения, които да зададат по-висока степен на задължителност на решенията на ОС? Това важи с особена сила и по отношение провеждането на ОС във връзка с избор на административен ръководител на даден съд.
34. В концепцията си говорите за възможността да се командирова съдебни помощници като мярка за справяне с натовареността. В този контекст смятате ли, че принципно трябва да се разширят отговорностите на съдебните помощници? И смятате ли, че ВСС трябва да играе по-активна роля, когато става въпрос за инициране на законодателни промени, свързани със съдебната власт?

ВЪПРОСИ КЪМ СЪДИЯ ЛЮБОМИР СИМЕОНОВ НИНОВ:

35. На стр. 3 от концепцията си казвате, че са необходими програми за работа с подрастващите, така че те да се възпитават в уважение към съдебната система, като такива трябва да се въведат и в правните факултети. Такива програми в училищата се нуждаят от одобрението на МОН, а в юридическите факултети – от това на деканските им ръководства, поради автономията на университетите. Какви стъпки

смятате да предприемете, за да получите съгласието на МОН и на деканските ръководства за въвеждането на такива програми?

- ~~36. Повечето от промените, които Вие смятате за необходими по отношение на съдебната карта и на атестирането и конкурсите, предполагат законови изменения. В случай, че такива не бъдат приети от Народното събрание, какви мерки, в рамките на правомощията си на член на ВСС, ако бъде избран за такъв, ще предприемете за разрешаване на проблемите в тези области?~~

ВЪПРОСИ КЪМ СЪДИЯ МАРИЯ КИРИЛОВА ТЕРЗИЙСКА:

37. На стр. 8 от концепцията си посочвате, че възможността за членове на КАК да бъдат избирани и първоинстанционни съдии, от една страна, е израз на равнопоставеността на магистратите, а от друга – източник на недоволство на съдиите от по-горни инстанции, породено от извършването на атестирането им от по-ниско поставени съдии. Каква е Вашата лична позиция по темата – трябва ли да остане тази възможност или е необходима промяна и в каква посока?
38. Говорите за уеднаквяване на системите за отчитане на натовареността. Концептуален ли е въпросът или се отнася само да механично обединяване на информацията подавана от СИНС и ЕИСС?
39. На стр. 22 завършвате с това, че концепцията Ви не е изчерпателна, особено по въпроси като взаимоотношенията на ВСС с другите държавни власти, гражданското общество и медиите. Можете ли с няколко изречения да споделите какво според Вас трябва да е общуването на ВСС с организации на гражданското общество – смятате ли, че има теми, по които съвместната им работа би била от полза за съдебната система и обратно – такива, които според Вас не са подходящи за участие на НПО?

ВЪПРОСИ КЪМ СЪДИЯ МИГЛЕНА ТЕНЕВА ТЯНКОВА:

40. На стр. 3 от личната си мотивация казвате, че редица решения на ВСС са показали неразбиране на пряката правораздавателна работа по места и са породили напрежение между съдиите. Можете ли да посочите такива примери? На какво според Вас се дължи неразбирането от страна на членовете на ВСС, които са магистрати, на проблемите, с които се сблъскват колегите им?
41. На стр. 6 от концепцията отбелязвате, че е необходим диалог между ВСС и неправителствените организации. По кои теми от значение за съдебната власт според Вас е необходим такъв?

42. На стр. 7 заявявате, че на съдиите трябва да се осигури възможност да изразяват мнението си пред ВСС. Какъв механизъм според Вас трябва да изработи Съдийска колегия, за да се реализира тази идея?

43. На стр. 13-14 от концепцията си отбелязвате, че въведената през 2021 г. категоризация на съдилищата съобразно натовареността трябва да бъде премахната, като според Вас е необходим нов подход при определяне на степента на натовареност на всеки съд, който да се гради на обективни и предвидими критерии? Можете ли дадете примери за такива критерии, които Вие считате, че са по-правилни за измерване на натовареността от настоящите?

ВЪПРОСИ КЪМ СЪДИЯ МЛАДЕН ПЕТРОВ ДИМИТРОВ:

44. В концепцията си не адресирате въпроса за дисциплинарната отговорност, за разлика от значителна част от останалите кандидати, които смятат, че е необходимо да се вземат мерки, за да не се използва тя за натиск върху съдии, като за пример се дава случаят на съдия Мирослава Тодорова. Какво е Вашето мнение по този въпрос – следва ли да има промяна /например приемане на определени стандарти/ при осъществяването на дисциплинарната отговорност на съдиите, така че да се избегне злоупотребяването с нея и ако да, то в какво трябва да се състои тя?

ВЪПРОСИ КЪМ ТАТЯНА БОРИСОВА ЖИЛОВА:

45. На стр. 10 от концепцията си казвате, че „... ако се създаде ефективна система за атестиране, кариерното развитие на съдиите може да се основе изцяло на оценката на дейността им, като се отчитат обективно техните качества, опит, потенциал за развитие, нравствен интегритет“. Значи ли това, че според Вас трябва да се премахнат конкурсите за повишаване?

46. На стр. 14 от концепцията си казвате, че „... ВСС трябва да разработи методика и критерии за справедливо поощряване на съдиите, без да се превръща това в компенсация за натовареността“. Кои критерии смятате за справедливи и намирате ли за необходимо натовареността да бъде изрично изключена при определяне на поощренията?

47. На стр. 22 от концепцията си казвате, че бъдещият състав на ВСС трябва да преосмисли взаимодействието си с ИВСС, като постави ясни и точни изисквания към работата на инспекторите и я изпълни наистина със съдържание. Какви дейности, според Вас, трябва да изисква ВСС от инспекторите в ИВСС да извършват?

ВЪПРОСИ КЪМ СЪДИЯ ЯВОР ИВАНОВ КОЛЕВ:

48. На стр. 8 и 9 от концепцията си описвате неуспеха на ВСС до момента да въведе програмен бюджет, като идентифицирате и част от причините за него. Смятате ли, ~~че следващият състав на ВСС би могъл да преодолее трудностите и реално да започне да изготвя програмни бюджети на съдебната власт?~~
49. На стр. 14 казвате, че е необходимо да бъде дефинирано взаимодействието между съдебната власт и законодателната и изпълнителната власт, както и между съдебната власт и неправителствените и съсловните организации. Каква е Вашата визия за тези взаимоотношения и как оценявате съществуващите законодателни и нормативни разпоредби за тях?

С уважение,

Биляна Гяурова-Вегертседер

Директор

Български институт за правни
инициативи

ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ	
Регистрационен индекс	Дата
ВСС 2443	17-06-2022

ОТГОВОР

на Владимир Вълков – кандидат за член на ВСС от съдийската квота, на поставени въпроси от Български институт за правни инициативи.

1. На какво, според Вас, мислите, че се дължи фактът, че сред номинираните кандидати за членове на СК на ВСС няма съдии то ВКС и ВАС?

Избягвам да оповестявам собствените си представи досежно мотивите за чуждо поведение. Интерпретациите могат да бъдат най-различни, но каквото и да си мисля не би било автентично. Затова няма да отговоря по същество на въпроса, но го намирам за добър повод да посоча предимствата, които намирам в професионалната позиция – съдия в първоинстанционен съд.

1. Познаваме проблемите от първа ръка и впечатленията ни са актуални. Личната ми оценка е, че отношенията между страните, а и регулаторната рамка, постоянно се усложняват. Този непосредствен опит предполага и пряк ангажимент с търсене на нови и адекватни на ситуацията решения.

2. В по-голяма степен първоинстанционните съдии работим с хора, търсещи решение на конкретен техен проблем. Присъщо ни е и да мотивираме спорещите пряко да се ангажират с намиране на решение.

3. Контролът върху дейността ни е обичаен, което логично провокира:

* стремеж да аргументираме всяко свое решение.

* формира способност за посрещане на критична обратна връзка

4. Имаме пряк интерес от оптимизация организацията на работата с оглед перспективата да се върнем на същата позиция след изтичането на мандата.

Продължавам да смятам, че ВСС не е и не следва да бъде началник, а му е отредена роля на домоуправител на храма на Темида. Нему е възложено да се грижи за фасадата – да отстоява престижа на съдебната власт. Подобно на ангажимента на домоуправителя да следи за изправността на системите в сградата ВСС и Съдийската колегия (СК) дължат да изградят и поддържат

условия за осъществяване на съдебната власт, която принадлежи на редовите съдии. Единствената нетипична за обичайния домоуправител функция, но присъща за храма на Темида, е легитимацията на съдиите, прокурорите и следователите. Тя обаче е значително ограничена. ВСС е ангажиран да очертае пътя за определяне на компетентния и мотивиран съдия и да гарантира, че процедурата предполага разпознаване на безусловно необходимите високи нравствени качества, за да сочи с пръст или да въздава справедливост. Затова си мисля, че настоящият избор предполага възможност за формиране на ядро от съдии, готови да чуват проблемите, ангажирани да търсят възможните решения и мотивирани своевременно да ги приведат в изпълнение, готови да срещат критика и смирени да осъзнават грешките си.

2. Една от изключително значимите функции на Съдийска колегия е избирането на административни ръководители. Понастоящем единствените критерии при провеждане на тези процедури, към които членовете на колегията са изрично задължени да се придържат, се съдържат в разпоредбите на чл. 194б от ЗСВ във връзка с чл. 59 ал. 1 от Наредба № 1 от 9 февруари 2017 г. за конкурсите за магистрати и за избор на административни ръководители в органите на съдебната власт и са – професионална подготовка, управленска компетентност и нравствени качества. Смятате ли, че ВСС трябва да приеме допълнителни и по-подробни критерии, по които да се преценяват кандидатите в тези процедури?

Административният ръководител на орган на съдебната власт е неговото лице. Затова си представям неговия образ като вдъхващ доверие и респектиращ с авторитета си.

Очертаните в закона качества са необходими, но далеч недостатъчни, за да отразят белезите, по които можем да го познаем. Смятам за удачно те да бъдат идентифицирани и чрез допитване до ползвателите на услугата правосъдие – страни и процесуални представители, какво поведение обуславя доверието им и какво го накърнява. ВСС следва да допълни словесния образ и на тази основа да изгради показатели, с оглед на които да преценява потенциала на всеки кандидат да отговори на тези очаквания.

Освен външния образ на съдията намирам за наложително изследването и на лидерските му качества. Намирам за удачно редовите

магистрати да определят как си представят първия сред равни – какво очакват и какво намират за накърняващо индивидуалната им независимост. На тази основа ВСС следва да допълни словесния образ на лидера и да изгради показатели, спрямо които да преценява всеки кандидат. Сред тях виждам безусловно зачитане на индивидуалната независимост, диалогичност, самокритичност, креативност, инициативност, емпатия (да разбира чуждата гледна точка) и решимост аргументирано да отстоява позиция и когато не среща широка подкрепа, но липсват разумно обосновани контрааргументи.

3. Настоящият състав на ВСС стана известен с противоречивата си практика по отношение на избора на магистрати на лидерските позиции в системата, което може да се тълкува дори и като уронване престижа, доверието и авторитета на съдебната власт от самия ВСС. Споделяте ли това мнение? Вие лично какво бихте предприели, за да започнете да градите усещане сред съдиите, а и сред обществеността, че само най-почтените и компетентни Ваши колеги ще бъдат избирани да управляват отделните органи на съдебната система?

Споделям тезата, че изборът на административен ръководител е пряко свързан с отстояване авторитета на съдебната власт. Оттук насетне ще огранича отговора си до работата на СК, доколкото нямам дори и косвени наблюдения върху практиката на Прокурорската колегия. Именно защото председателят на съда е неговото лице, наложителна е безупречната му репутация. Това означава както изборният да бъде представен според непосредствено установени негови способности, така и да бъде опровергано всяко разумно обосновано съмнение за склонност към нелегитимни практики на управление. Споделям тезата, че настоящият състав на СК не се справи с тази си задача.

Вярвам, че сам по себе си авторитетът на избирация е в състояние да легитимира избора. И обратно - недоверието към избирация изисква мотивиране на избора. Затова при трайно утвърдения дефицит на доверие в преценката на СК като кадрови орган принципно приложимата дискреция не е достатъчна. Наложителна е адекватна обосновка на избора. Оттук следва и необходимостта образът на председател на съд да бъде очертан посредством конкретно очаквано поведение. Обективни показатели в тази насока могат да бъдат например случаи на отстоявана независимост – лична или институционална, търсена от кандидата и предоставена от него подкрепа на

колега, пряко ангажиране с дейности в общ интерес. Такава информация, както и за констатирани слабости на кандидата, може да бъде получена от съдиите в съда, в който кандидатът правораздава. В рамките на изслушването пред общото събрание на съда следва да бъдат обсъдени всички споделени забележки към кандидата като отправилите критиката изразят оценката си дали и доколко позицията на кандидата по отправената критика преодолява формираното съмнение. Смятам, че описаната процедура ще онагледява способността на кандидата да отчита чуждото мнение, да понася критика, да преодолява дезинформацията и/или да поема отговорност. На тази основа следва да бъде проведено и гласуването от общото събрание.

Намирам за полезно да бъде осигурена възможност за предоставяне на информация и от потребителите на услугата правосъдие – страни и процесуални представители за конкретно поведение формирало определено впечатление. С оглед доказаните в практиката вероятност за оклеветяване тази информация не предполага публично огласяване. Следва да се събира непосредствено от кадровия орган, който дължи да гарантира, че самоличността на подалия критична обратна няма да бъде разкрита. Кадровият орган дължи да извърши собствена проверка. Когато подадената информация провокира разумно обосновано съмнение за дефицит при идентифицираните за необходими управленски способности, на кандидата следва да бъде гарантирана възможност на кандидата да внесе яснота. В тази насока кадровият орган дължи да обсъди с него всички факти и обстоятелства, които не са намерили убедителен отговор в рамките на изслушването пред общото събрание. В рамките на обсъждане следва да бъде разгледана изразена на общото събрание негативна оценка и да бъдат посочени конкретните факти и обстоятелства, мотивиращи кадровия орган да не я зачете или да смята оценката за преодоляна.

В контекста на нужния авторитет кадровият орган дължи да опровергава всяко разумно обосновано съмнение. Понеже тази процедура не касае ангажиране на отговорност, а проверка на репутация, не намирам за приложим утвърдения стандарт на доказване. В рамките на процедурата по проверка на тези обстоятелства обаче могат да бъдат непосредствено изследвани качествата на кандидата. При безпрецедентно ниската степен на доверие според мен всяка сянка на разумно обосновано съмнение е проблем, поради което установената необходимост от допълнително и по-щателно изследване виждам като пречка за гласуване на доверие.

Смятам, че разпознатият от съдиите лидер само по себе си формира авторитет, но и ангажира номинирания да защити гласуваното му доверие. Наложително е обаче СК да гарантира, че номинираният при тези условия кандидат притежава необходимите качества. Когато конкурент на подкрепения от общото събрание притежава повече или оценени като по-значими способности, той следва да бъде предпочетен от СК. Смятам, че обосновката на избора с доказани в практиката способности на предпочетения кандидат – конкретни ситуации, от които се извежда извода за съществуването им, освен че ще мотивира решението, формира модел на поведение, който ангажира избора.

Аз лично се ангажирам да поставя на обсъждане всеки въпрос, който не е намерил убедителен отговор в рамките на изслушването пред общото събрание, да изисквам ангажиране с ясна позиция по поставени проблеми и да изследвам обстойно всяко разумно обосновано съмнение за дефицит на качества у кандидатите.

4. Какво е Вашето мнение за възможността да бъдат отзовавани избрани за членове на ВСС от Общите събрания на съдии, прокурори и следователи?

Според мен ефективното управление на всяка система изисква механизъм за своевременна промяна на персоналния състав на управителното тяло, ако се окаже, че натовареният не е способен да управлява. ВСС и колегиите му дължат отчет пред съдиите, прокурорите и следователите за организационното обезпечаване на съответната функция. Констатирана при тези условия неспособност избраните да се справят с предизвикателствата логично води до необходимост за подмяна на персоналния състав. Вярно е, че има конституционно установен мандат, но Конституцията очаква ВСС и неговите колегии да управляват ефективно системата. Затова и отговорът ми е, че такава възможност следва да съществува.

Същевременно обаче застъпвам теза, че адекватното функциониране на съдебната система почива на взаимодействието между ВСС и колегиите му с административните ръководители и редовите магистрати. Това налага непрекъсната и ползотворна комуникация между тези съставни части на единната система. Оттук следва и убеждението ми, че отговорността за пълноценното ѝ функциониране е споделена. Приемам своевременно отправената критика като израз на очертаното взаимодействие. ВСС.

Проблемните практики вещаят кризисни ситуации, предотвратяването на които изисква своевременна реакция. Неоснователната критика дава възможност за утвърждаване авторитета на институцията посредством осветляване на факти и обстоятелства, убягнали от вниманието на критикуващия. Основателната критика обаче ангажира ВСС или съответната комисия да предприемат конкретни действия за своевременно преодоляване на идентифицираните слабости. Затова и възприемам критиката като присъщо средство на ефективното управление.

Смятам също така, че в рамките на ползотворно взаимодействие ВСС и колегиите му могат и следва да бъдат подкрепяни с конкретни идеи. Идентифицираната като приложима идея налага признание и за приноса на ангажираните с преодоляване на системните недъзи редови съдии или съсловни организации.

Неспособността на членовете на СК да идентифицират ползата в чуждо мнение и/или да разграничат собствената си представа за тяхната полезност от практически постигнатия резултат сочи на съществен управленски дефицит, справянето с който логично предполага своевременна персонална смяна. Неадекватната преценка пречатства приложението на института на оставката. При все това подкрепям идеите редовите съдии да разполагат с възможност да изразят снетото доверие.

Споделям обаче и разбирането за наложителен еднакъв статут на всички членове на ВСС или на колегиите му. Избраните от съдиите членове са малка част от тези органи. Ако става дума за проблемна практика на колективните органи, а не на отделни негови членове, в контекста на съдийското самоуправление носителите на съдебната власт следва да са в състояние да бламират целия състав. Понастоящем открит стои въпросът легитимен ли е колективен орган, ако не е конституиран в пълнота. Според мен възможността да взема решение оправдава неговата легитимация, а съществуването му е наложително, за да бъде обезпечено управлението на самостоятелната съдебна власт. Бездействието на Народното събрание(НС) било да попълни своята квота, било да отзове свои избраници предполага съдбата на значим за съдийската независимост орган от външен за съдебната система източник. От друга страна наложителна е гаранция, че нездрави политически процеси няма да рефлектират върху персоналния състав на адекватно функциониращ ВСС и съответните му колегии. Затова си мисля, че институтът на отзоваване следва да е приложим за целия състав на съответната колегия.

Намирам за оправдано взето решение от квалифицирано мнозинство на действащите магистрати за снемане на доверието следва да постави начало на процедурата. В контекста на съдействието между властите тази оценка от страна на носителите на съдебната власт би могла да ангажира НС да изрази позицията си доколко идентифицираните в процедурата слабости делегитимират висшия орган. Обединението на повече от 2/3 от състава на НС около идентифицираната неспособност на ВСС или съответните му колегии да изпълняват пълноценно правомощията си логично обосновава предсрочно прекратяване на мандата. В случай, че НС не сподели дадената негативна оценка от действащите магистрати остава като възможност поемането на отговорност от отделните му членове чрез персонални оставки.

В обобщение смятам, че мярката е възможна, но следва да бъде крайна, а предложението за отзоваване да следва очертаната процедура за дължима подкрепа и да посочва идентифицираните слабости. Наложителни са и достатъчни гаранции, че няма да бъде използвана превратно.

Приемам за добра идеята в случай на персонална промяна в изпълнение на длъжността за довършването му да встъпва следващия в подредбата според проведения избор.

5. В обществото трайно битува мнението, че работата на ВСС е непрозрачна въпреки публичността на заседанията на отделните колегии и на пленума. Какво според Вас е довело до това мнение и с какви мерки то може да бъде коригирано?

Споделям тази оценка. Публичността показва какво прави ВСС и съответната му колегия, как го правят, а прозрачността е призвана да огласи **защо** го правят. Дължимата прозрачност се осигурява чрез мотивирането на всяко решение. Ключов обаче се явява въпросът за съдържанието на мотивите. Логично законът не регламентира изрично този въпрос. Смятам обаче за утвърдено в практиката разбирането, че мотивите следва да очертаят възприетите от органа факти и обстоятелства като огласят и тяхната оценка според приложимите в случая правила. Оттук следва необходимостта за обстойно обследване на всички относими към случая факти и обстоятелства. Формално изразените мотиви с общи, но практически непроверими фактически основания не удовлетворяват изискването за прозрачност. Проблемно в тази насока е и решение, което следва логически от посочените факти и обстоятелства, но не изчерпва относимите към случай.

Мерките, които смятам за необходими за преодоляване на този недостатък са обезпечена възможност за събиране на всички съществени за случая факти и обстоятелства и цялостен анализ и оповестяване на формираните съображения.

6. Ако в момента сте член на ВСС, какво би било Вашето гласуване по основанията за освобождаване от длъжност на главния прокурор, представени от министрите Йорданова и Стоилов, които са публично достъпни?

Смятам, че правовият ред изисква да бъде зачетена компетентността на компетентния орган да разреши поставения пред него въпрос. Такъв в случая е действащият понастоящем състав на ВСС. Макар и кандидат за участие в този орган, не виждам основание да се произнасям.

Освен това, решението предполага обстойно обсъждане на всички гледни точки. Визираните основания за освобождаване от длъжност касаят гледната точка на предложителя. За мен лично е важно да чуя освен собствения си глас и гледната точка на останалите членове на колективния орган, комуто е предоставена властта да реши поставения в случая въпрос.

При все това обаче не намирам пречка да изразя становището си за фактите и обстоятелствата, които смятам за определящи при вземане на решението и очаквам да видя обсъдени в решението.

Нормата на чл. 307 ЗСВ, съответно чл. 308 ал. 2 и ал. 3 ЗСВ като да обхваща всички членове на ВСС, каквото качество има и главният прокурор. При това обстоятелство очаквам да бъдат приложени утвърдените правила като съществена в случая се явява оценката на очертаните в предложенията основания за освобождаване.

Смятам, че позицията на членовете на ВСС по право предполага завишени изисквания при утвърждаване авторитета на олицетворяваната от тях институция. Това налага безусловно зачитане изключителната компетентност на конкретно ангажирания магистрат да даде оценка на конкретно поведение за съответствието му със закона.

Според мен правовата държава ангажира прокурора да обоснове и отстоява обвинение за извършено престъпление, но и да зачете изключителното правомощие на съда да определи дали е виновно извършено престъпление. Това му правомощие предполага и следване на

предвидения ред да се търси преразглеждане на решен вече въпрос – чрез протест пред по-висшата съдебна инстанция. Индивидуалната независимост на прокурора предполага и възможност да формира собствена представа дали да протестира или да възприеме решението на съда. Възниква въпросът как ангажирането с позиция дори и по част от посочените въпроси от главен прокурор обезпечава дължимото зачитане на индивидуалната независимост на наблюдаващия прокурор.

Прокуратурата е призвана да отстоява основните права на гражданите, съществен елемент от който е и правото им да бъдат съдени от безпристрастен съд. В тази насока и всяко публично изявление, формиращо негативна оценка засяга честта, достойнството и доброто име на човека. Затова наложително е безусловно въздържане от формулировки в публични изявления, пренебрегващи презумпцията за невиновност. Главният прокурор дължи да изгради механизъм, гарантиращ съблюдаване на тези ценности и с поведението си да бъде за пример.

Правната сигурност е непостижима без усещането, че прокуратурата е в състояние своевременно да се ангажира и всеобхватно да обследва всеки сигнал за извършено престъпление. Активността на прокуратурата е и единственото средство за предотвратяване на корупционни практики при упражняване на държавна власт. Нложително е обстойно изследване на всяко разумно обосновано съмнение и утвърждаване авторитета на държавата било чрез аргументиран отказ, било посредством пристъпване към наказателно преследване. Ангажимент на главния прокурор е да създаде необходимата организация това да се случи своевременно. Законът регламентира и ред за обезпечаване качеството на обвинителната дейност – чл. 46 ал. 3 и ал. 4 НПК, а нормата на чл. 46 ал. 7 НПК пряко ангажира главния прокурор да обезпечи методологично и организационно този процес. В случай, че това не е осигурено било поради липсващи правила, било поради необяснимо бездействие, възниква въпрос обезпечено ли е адекватното функциониране на прокуратурата.

Смятам за наложително при преценка за тежестта на установени нарушения да се държи сметка за всички тях.

7. Какво е мнението Ви за създаването на критерий според който влизането в системата да бъде обусловено от натрупан преди това юридически опит/практика – примерно 5 години?

Смятам, че придобитите умения в процеса на прилагане на правните знания са значима предпоставка за успешно изпълняване на магистратска функция. Според мен институтът на младшото съдийство обезпечавя постигането на този резултат. Предходен опит обаче е наложителен при първоначално назначаване с т.нар. „външен конкурс“.

8. Считате ли, че към настоящия момент има необходимост от конституционни изменения в частта за съдебната власт?

Необходима е промяна в структурата на Съдийската колегия. Смятам, че независимостта на съдията логично предпоставя и съдийското самоуправление, разбирано както като възможност да бъдат решавани организационни въпроси, така и за лично ангажиране с изпълнението им. Участието в управлението на съдебната система на съдии, избрани от съдии е реална гаранция, че необходимите условия за надлежно упражняване на съдебната власт ще бъдат адекватно обезпечени. От тази гледна точка логично следва и очакването мнозинството в СК да е пряко избрано от действащите съдии. Това единствено е в състояние да утвърди и отговорността на съдийството при управлението на системата. Понеже този орган е ангажиран да осигури функционирането на съда, безусловно необходимо е представяне и на гледната точка на обществото. Когато обаче политически подкрепените представители имат решаващ глас, усещането за независимост на съда е непостижимо. Това от своя страна компрометира безусловно необходимото доверие към органа, легитимиращ носителя на власт – редовия съдия.

Смятам за необходимо и въвеждане на основанията за отзоваване на членове на ВСС както и регламентиране на гаранции за използването ѝ по предназначение.

Намирам за удачно детайлизиране на отношенията между ВСС и президента при упражняване на съвместната компетентност по избора на председател на Върховния касационен съд, председател на Върховния административен съд и главен прокурор. При първоначалния отказ президентът да конкретизира факти и обстоятелства, които намира за неизследвани или неубедително аргументирани в рамките на процедурата по избор и поставят под въпрос наличието на **необходими качества** за заемане на тази длъжност. Според мен ролята на президента в тази процедура е да гарантира, че персоналният избор съответства на обществените очаквания за

образа на изпълняващите тези ключови длъжности. Затова и смятам, че отговорността им при неправилна преценка е споделена. Същевременно обаче задължението за безусловно приемане на повторно отправено предложение неоправдано омаловажава фигурата на президента. Струва ми се, че гаранцията за правилния избор налага да бъде извършена преценка на мотивите за новото предложение в контекста на поставените въпроси при първоначалното връщане. Когато забележките при първоначалния отказ са отстранени, президентът дължи да зачете избора. Ако неяснотата около личността на предложението обаче продължава да съществува, президентът следва да е овластен да откаже назначаването при задължение ВСС да пристъпи към нова процедура. В този случай, доколкото става въпрос и за взаимодействие между конституционно утвърдени органи, независимостта на съдебната власт, израз на което е и възможността да избере т.нар. „тримата големи“, би могла да бъде осигурена със специфична процедура пред Конституционния съд.

9. Една от широко дискутираните теми в съдийските среди е тази за възнагражденията и начина на определянето им. Какво е Вашето мнение по въпроса – смятате ли, че разликата във възнагражденията между инстанциите е прекомерна? Необходимо ли е законово закрепване на критериите за определяне на възнагражденията на всички нива в системата, а не само за т.нар. „тримата големи“?

Възприемам размера на възнаграждението като формален израз на отреденото от държавата значение на съответната държавна функция. От друга страна споделям разбирането, че доброто възнаграждение обезпечава пълноценното упражняване на правораздавателни функции. Приемам за наложителни ограниченията от закона възможности за магистратите да извличат доходи. В тази насока обаче единствено осигуреният добър стандарт на живот обезпечава задържане на добрите кадри и гарантира съсредоточаване на вниманието върху изпълнението ѝ. Споделям мнението и че размерът на осигуряваното от държавата възнаграждение произтича пряко от нейните финансови възможности., което логично поставя въпроса как отделените средства за възнаграждение в рамките на съдебната власт да бъдат разпределени между всички, ангажирани с осъществяването ѝ – както съдиите, така и съдебната администрация. Разбирам въпроса обаче като ориентиран към възнаграждението на съдията, върху който аспект ще ограничи отговора си.

Във възнаграждението виждам формален израз на признание за извършената работа. Оттук следва и убеждението ми, че определящо значение при формиране на възнаграждението придобива изпълнението на работата. Иначе казано съдия, чиято работа го определя като подходящ, за да бъде член на по-високо поставен в йерархията съд, следва да получава съпоставимо възнаграждение на съдия на това ниво. Така например съдия, който отговаря на критериите да бъде съдия и във върховната инстанция, но предпочита да работи с хора в районен съд, а не да утвърждава смисъла на правото, следва да получава съпоставимо възнаграждение. От срещите ми в страната оставам с впечателние, че разликата във възнаграждението следва да отразява по-високата отговорност, която произтича от позиция в последната инстанция, например. По тези съображения намирам за разликата за неоправдано голяма.

Законодателното закрепване критериите за формиране размера на възнагражденията за всички нива е реална гаранция за съобразяването им при планиране финансирането на това перо. Този подход обаче предполага справедливо съотношение на възнаграждението, което може и следва да бъде определено при прякото участие на всички магистрати.

10. По какъв начин елементи от концепцията за общностния съд могат да бъдат въведени в българската правосъдна система, според Вас?

Понятието “общностен съд” свързвам с представения от съдия Алекс Калабрезе модел. Впечатлен съм от благоприятното въздействие на процеса върху страните в производството, а и сред общността. Споделям тезата, че т.нар. “процедурна справедливост” е в състояние да формира доверие. За съжаление спомените ми от презентацията са откъслечни, което изключва и пълнотата на отговора на въпроса. Всъщност уважението към страните, равното им третиране са ценности, които следваме и в обичайната си практика. Оставам с впечатление обаче, че специфичността произтича от начина, по който съдията присъства в съдебната зала. Затова, струва ми се, абсолютна предпоставка за прилагането им е осмислената концепция и развитие на специфични умения. Това налага опознаване на концепцията и споделяне на добри практики.

Лично аз виждам индикации за приложение на тази концепция и в изследването на БИПИ за потребителската удовлетвореност от предоставянето на съдебни услуги в България, проведено през 2018 г.

Според мен сравнението позволява извод за пряка връзка между отношението към ползвателите на услугата правосъдие и тяхната оценка за удовлетвореност. Понеже става дума за отношение ключово значение отдавам на личностната мотивация както у съдията, така и при съдебните служители. Намирам за определящ в тази насока създаденият микроклимат в екипа от съдии и съдебни служители. Наложително е този опит да бъде изследван и разпространен. Вярвам, че адекватното му представяне е в състояние да мотивира и подпомогне съдии, разпознали потенциала си да въздействат благотворно върху местните общности. Мисля си, че т.нар. "малки съдилища" включително и предвид по-малките постъпления, са в състояние да допринесат за изграждане на роден модел на "процедурна справедливост" и на тази основа - за издигане авторитета на правосъдната система.

11. В концепцията си казвате, че смятате за грешка възстановените помощни комисия (ПАК). В аргументите Ви има смисъл, но не смятате ли, че ПАК могат да дадат допълнителна информация относно атестирания съдия, която може да е убягнала или да не е достъпна за КАК. Както и сам казвате, не е възможно да се постигне унификация. По отношение на атестирането тя дори не следва да се постига и в тази връзка е и ролята на ПАК-те.

Предвид формулировката на въпроса ще спестя обосновка на развитата в концепцията теза и ще се огранича до обсъждане на изложената в питането.

Източниците на информация, от които атестиращият орган дължи да формира представата си за атестирания съдия, са едни и същи. От тази гледна точка не намирам причина да смятам, че ПАК разполага с допълнителни ресурси, недостъпни на КАК.

Смятам, че опасността да убегне информация е еднакво важима и за ПАК. Според мен разумна гаранция, че изследването ще бъде пълно е дефинирането на конкретни дейности, които очертават дейността на добрия съдия. Тази яснота определя подлежащите на изследване факти и обстоятелства и атестиращият орган маркира установените в случая. Смятам, че утвърждаването на този списък следва да се случи при прякото участие на съдиите - както с идеи за присъщи дейности, така и при верификация на обобщения образ. Това, според мен, ще гарантира **еднакъв изследователски**

подход, който смятам, че следва да е унифициран. Част от тази унификация виждам и в ангажимента за отчитане на допълнителни дейности, открояващи атестирания от очертания образ на добрия съдия.

Според мен унификация не е постижима единствено при оценката на идентифицираните факти и обстоятелства. От тази гледна точка застъпвам теза, че оценяващият орган разполага с дискреция да прецени как съвкупността от обективно проверими постижения влияе върху качеството на осъществяваната дейност. Смятам за необходимо в атестационната процедура да се държи сметка и за ефекта от дейността на съдията и извън рамките на пряката му правораздавателна дейност. Освен, че равнопоставеност при оценъчен подход е мислима само когато оценката се извършва от един и същ орган, практиката показва, че делегирането на оценъчната дейност поражда риск от формалното ѝ осъществяване. Поддържам теза, че само прекият и безусловен ангажимент на КАК да оцени проверимите факти и обстоятелства обуславя **еднакъв подход при оценката**. Ангажиментът на КАК да отчита фактите и обстоятелствата, открояващи атестирания съдия гарантира **различна оценка**. В този смисъл разликата не следва от подхода, а от спецификата на конкретния случай.

12. В частта за натовареност от Вашата концепция говорите „Периодична преоценка за адекватността на определените процесуални действия, чиято меродавност обединява мнозинството съдии“ Как си представяте технологията на една такава оценка – от ВСС ли да се прави, на какъв период от време, какви да са критериите за определяне на времевите стойности на конкретните процесуални действия?

През 2011 г. участвах в работна група към ВСС, в която беше представен и опитът на германски колеги. Споделиха, че те са разработили механизъм за управление на натовареността като обезпечават сравнимо натоварване за всички съдии от определено ниво. Като основа за оценка се използва въведеният и понастоящем времеви критерий, но на **остойностяване всяко процесуално действие в реални условия**. За целта съдията отбелязва колко време му е било необходимо, за да извърши определено процесуално действие. По статистически правила се формира осреднена стойност за всяко действие, значимо от гледна точка на времето. Сборът от всички тях формира **прогнозната стойност** за тежест на типово определеното дело. Смятам, че изградената понастоящем норма, почиваща на

субективно претеглена тежест на типово определени дела, а не на реално измерване, изкривява представата. Това налага верификацията ѝ.

Като критерий възприемам **необходимо време за изпълнение на определено процесуално действие** по типово определено дело. Намирам за показателно в тази насока осредненото време според правилата на статистиката.

Под периодична преоценка имам предвид да се отчитат промените, които логично настъпват във времето било с оглед оптимизация на работните процеси, било предвид усложнение на споровете. Всяко от тези обстоятелства води до промяна на необходимото време за определени дела. Намирам за удачен използваният и понастоящем критерий - промяна повече от единица налага осъвременяване и на времевата норма.

Как това може да се осигури?

Смятам, че изградена ЕИСС, която позволява работа аналогично на ползваните понастоящем текстови редактори или при изградена функционалност за пряка връзка с такъв редактор, собствена структура на документи и извличане на информацията от базата данни, ще осигури използването ѝ в процеса на създаване на съдебните актове. Оттук следва и възможността самата система да регистрира началото и края на конкретно процесуално действие и автоматично да отчита вложеното време. Когато системата регистрира **отклонение, характерно за значима част от съдиите**, наложително е изследването на причината.

Освен количеството време от значение е и **какво го ангажира**. С други думи освен колко време съдията отдава, важно е да се държи сметка и какво прави през това време. Изследването на този въпрос би подпомогнало оптимизирането на процедурите - идентифициране на добри практики или въвеждане на организация, съответно използване на технологии, спестяващи време за издирване на относима към случая информация, например. Оптимизацията на дейността освобождава време. Когато обаче такава е невъзможна отчетеното и оценено за необходимо допълнително време налага и осъвременяване на нормата.

13. В края на концепцията си говорите за повишаване на правосъзнанието. В момента гражданското образование е задължително

само за учениците, които завършват средното си образование /последните класове/. Смятате ли, че то трябва да стане задължителен предмет и за учениците от основните и средните класове?

Определено смятам, че гражданското образование едва сред последните класове е закъсняло. Утвърждаването на детето като субект на права, а не обект на грижа предполага и адекватна подкрепа да ги упражнява ефективно в процеса на израстване. Предпоставка за пълноценното упражняване на правата е и осъзната от децата отговорност към себе си и околните.

Наблюденията ми от работа с деца от различни класове ме навеждат на извод, че с израстването си децата губят присъщите им чувствителност към чуждия проблем и чувство за отговорност. Струва ми се, че този процес може да бъде обяснен включително и с разширяващите се с възрастта ситуации на противопоставяне. В процеса на себеутвърждаване логично се формира конкурентната нагласа, която пък поставя на изпитание общностното мислене. Същевременно неизбежните конфликтни ситуации, съпътстващи взаимоотношенията с околните, предпоставят изграждане на стратегии за справяне и минимализиране на риска от страдание. Конкурентната нагласа и страхът от неблагоприятни последици препятства поемане на отговорност. Децата се нуждаят от адекватна и своевременна подкрепа, за да запазят чувствителността си, да осъзнаят отговорностите си и да се сдобият с конкретни умения за управление на конфликтни ситуации още от момента, в който влязат в организационно структурирана среда - детската градина и да продължава през целия период на обучение. Собственият им опит, а и споделени от колеги наблюдения, ми дават основания да смятам, че съдиите сме в състояние да подпомогнем този процес. Затова виждам значима роля на съдията и извън присъщата му дейност по правораздаване.

**VLADIMIR
GRIGOROV
V VALKOV** Digitally signed
by VLADIMIR
GRIGOROV
VALKOV
Date: 2022.06.17
17:22:04 +03'00'